

UN MORMÎNT DIN SECOLUL V DESCOPERIT LA SATUL GHENCI, COMUNA CĂUȘ.

În toamna anului 1968, în punctul numit „Movila spînzurătorii” (Akasztódomb) cu ocazia exploatării nisipului a fost descoperit un mormînt de înhumatie. Inventarul mormîntului a putut fi recuperat aproape în întregime. Scheletul zăcea pe spate în nisip, la o adîncime de cca. 1,50 m față de nivelul actual. Pe baza informațiilor culese și cercetărilor efectuate ulterior am putut constata că scheletul a fost găsit într-o stare de conservare relativ bună. Scheletul a fost orientat în direcția est-vest, adică la est picioarele și vest capul, cu fața spre est. În urma examinării fragmentelor recuperate din craniu am constatat în jurul tîmpelor pete de culoare verde, fapt care întărește relațiile descoperitorului, referitoare la inventarul funerar. În regiunea celor două tîmple s-au găsit doi cercei din bronz, în zona vertebrelor cervicale se aflau mai multe mărgelile de sticlă de culoare albastră și o mărgea mare din chihlimbar. Pe piept s-a găsit o fibulă de argint.

Piesa cea mai importantă a inventarului funerar este fibula de argint. Capul fibulei păstrate întreagă, de formă discoidală are fixat pe vîrfurile ei un mic buton. Arcul fibulei este frumos curbat, iar piciorul turnat împreună cu arcul se termină la fel într-un mic buton. Portagrafa era făcută dintr-o placă de argint încovoiată, fixată la piciorul fibulei. Mecanismul resortului, format cu toate probabilitățile dintr-un arc de fier și acul, nu s-au păstrat. Lungimea totală a fibulei este de 5,1 cm, lățimea maximă a discului de 1,6 cm și lungimea piciorului de 1,8 cm.

Cei doi cercei au aceeași formă inelară, puțin deformată. Sînt executați dintr-o sîrmă de bronz, cu secțiunea rotundă și cu capetele desfăcute. Primul are fixat la capăt 2 plăcuțe romboidale din bronz, avînd distanță între ele de 1 cm. Al doilea are aceeași formă ca și primul, numai placa romboidală de la capăt este formată din două plăcuțe lipite.

Mărgea mare de chihlimbar ruptă în două bucăți are o culoare roșie și este perforată în mijloc.

Mărgelile mărunte sînt executate din sticlă de culoare albastră (pl. XXXVI).

Mormîntul descoperit la Ghenci, pe baza inventarului funerar se pare că aparține unei femei înhumate. Fibula din punct de vedere

tipologic are analogii apropiate la Vinarice¹, Praha-Michle², Erdő-Kövesd³, Izenave⁴ și Praha-Podbaba⁵. Acest tip de fibulă derivă din tipul fibulelor romane provinciale și este datat de obicei în sec. al V-lea. Exemplarul de la Erdő-Kövesd este datat în prima jumătate al sec. al V-lea. Datarea fibulei de la Izenave este coborâtă de I. Werner eventual până la mijlocul sec. al V-lea.⁶

Acest tip de cercel este rar întâlnit în mormintele similare și nu se găsește de loc în inventarul complexelor încadrate de I. Werner în tipul mormintelor Kosino. Analogii perfecte pentru această piesă nu cunosc. O piesă similară a fost descoperită de Bodrogh-Monostorszeg, într-un mormânt de înhumatie aparținând unei femei, datat în epoca migrației.⁷

Mărgelile de chihlimbar de diferite mărimi au fost descoperite în mormintele din sec. al V-lea. Asemenea mărgelile s-au găsit la Kosino⁸ și la Valea lui Mihai⁹, unde o piesă identică cu cea de la Ghenci era fixată la mânerul unei săbii. Mărgelile mari de chihlimbar sînt rare în morminte de bărbați, în schimb sînt foarte frecvente în mormintele de femei. Mărgelile mărunte executate din sticlă sau dintr-o pastă moale, colorată sînt obișnuite în mormintele din sec. al V-lea.

Ținînd seamă că la Ghenci, în acest punct, a mai fost descoperit un mormânt de înhumatie¹⁰ datat în a II-a jumătate a sec. al V-lea, pe baza inventarului funerar, al doilea mormânt trebuie la fel datat, tot în a II-a jumătate a sec. al V-lea.

În zona Careiului au fost semnalate următoarele puncte cu descoperiri funerare din sec. al V-lea.:

1. Dindești¹¹ — un mormânt de înhumatie aparținînd unei femei avînd inventar funerar format din 2 fibule de argint, oglindă de metal, cataramă de argint, mărgelile mărunte, un auriscalpium? și un vas lucrat la roată.
2. Ghenci¹² — mormîntul 1 de înhumatie aparținea unui luptător cu inventarul funerar format dintr-un pahar de sticlă și un scramasax.
3. Valea lui Mihai¹³ — mormînt de luptător cu inventarul funerar format dintr-o sabie de fier cu două tăișuri, cuțit lung de fier tip scramasax, vîrf de teacă de argint, placă turnată din argint pentru acoperirea marginii de sus a tecii, nasture de chihlimbar, 2 cataramă de argint și o imitație barbară a unui solidus de la Theodosius II. (408 — 450). Aceste descoperiri pe lângă faptul că au inventar funerar similar prezintă și o serie de elemente comune în ceea ce privește ritul de înmormîntare:
  - toate mormintele sînt de înhumatie;
  - scheletele sînt întinse pe spate și orientate est-vest;
  - în general sînt morminte izolate sau necropole cu puține morminte, cum ar fi două morminte la Ghenci și patru la Valea lui Mihai¹⁴.

Aceste morminte pot fi datate, pe baza inventarului funerar și a imitației barbare a solidusului de la Theodosius II (408—450), în a doua jumătate a sec. al V-lea. Mormintele din punct de vedere etnic pot fi atribuite unei populații germane, probabil ostrogoților, și aparțin unei perioade, care se încadrează înainte de plecare a ostrogoților în Italia (deci între 450—489). Datorită faptului că în aceste trei puncte au fost descoperite atât morminte de femei, cât și de luptători, trebuie să presupunem o sedere temporară a acestei populații în zona Careiului, ținut care cu mlaștinile și pășunile sale întinse putea asigura condiții optime pentru o asemenea populație.

IOAN NĚMETI
(Carei)

NOTE

- 1 Bedřich Svoboda, *Čechy v. Době Stěnovani Narodu*, Praha, 1965, fig. XIV/3
- 2 Bedřich Svoboda, *op. cit.* fig. XIX/1,3.
- 3 I. Werner, *Studien zu Grabfunden des V. Jahrhunderts aus der Slowakei und der Karpathenukraine*, in *SlovArch*, VII, 1959, fig. III/1,3.
- 4 Bedřich Svoboda, *op. cit.*, fig. 29 de la pag. 85.
- 5 Bedřich Svoboda, *op. cit.*, fig. XIX/4,6.
- 6 Idem, *op. cit.* pag. 319.
- 7 Gubitz Kálmán, *A Bodrogh — Monostorszegi leletekről*, in *ArchÉrt*, XIX 1899, p. 264—268.
- 8 Lehoczky Tivadar, *A mezőkászonyi gót sir*, in *ArchÉrt*, XVII, 1897, fig. 6, 7.
- 9 Roska Márton, *Mormint german de la Valea lui Mihai*, in *AISC*, I, 1828—1832, Cluj, fig. 7 p. 70.
- 10 I. Némethi, *Descoperiri funerare din sec. V. e.n. lângă Carei*, in *ActaMN*, IV, 1967, p. 499—506.
- 11 Idem, fig. 2/1—7.
- 12 Idem, fig. 4/1—2.
- 13 Roska Márton, *op. cit.*, in *AISC*, I, 1928—1932, Cluj, pag. 70, fig. 1—8.
- 14 M. Roska indică prezența încă 3 morminte distruse, însă din inventarul lor nu a putut recupera nici-o piesă.

GRABFUND DES 5. JHS. U. Z. AUS GHENCI,

(Zusammenfassung)

Im Herbst 1968 wurde in Ghenci ein Frauengrab mit dem folgenden Inventar entdeckt: eine Silberblechfibel, zwei Bronzeohrenringe, zwei blaue Glasperlen und eine Bernsteinperle.

Der Grabfund datiert aus der zweiten Hälfte des 5. Jhs.